

İNTERNET KULLANIMINDA ÇOCUK VE AİLE İLİŞKİSİ

İnternette karşılaşılması muhtemel tüm tehditlerin kökeninde gerçek hayattaki tehditler vardır. İnternet için var olan tüm risk başlıkları gerçek hayatta da karşılaşılabilir durumlardır. Dolayısıyla çocuklarımızı nasıl gerçek hayatta ki tüm bu tehlikelerden korumak için çaba harcıyor ve kurallar koyuyorsak interneti de bilinçli, güvenli ve etkin bir şekilde kullanmayı öğrenerek ve çocuklara bunu öğreterek, sanal dünyanın risklerini minimize edebilir ve eğitim, iletişim ve güzel zaman geçirme gibi katkıları çocuklarımıza fırsat olarak sunabiliriz.

Ailelerin, farklı yaş grubundaki çocuklar için, güvenli internet ve bilgisayar kullanımını sağlamalarına yönelik önerilerden bazıları şöyledir:

Günümüzde çocukların çoğunun bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımı ebeveynlere oranla daha ileri seviyededir. Anne ve babaların internet ve bilgisayar teknolojileri konusunda bilgi sahibi olmaları, eğer bu konuda yeterince bilgi sahibi değillerse kendilerini geliştirmeleri, en azından çocuklarını doğru yönlendirecek ve denetleme yapabilecek seviyede internet kullanımını öğrenmeleri gerekmektedir.

Çocuklara gerçek hayatta nasıl kurallar konuluyorsa, sanal ortam için de kurallar koymak gerekmektedir. Anne babalar, çocuğun interneti bilinçli kullanımını desteklemek ve zararlarından korumak için birtakım kurallar koymalı, öğütler vermeli ve onları sanal ortamdayken takip etmelidirler. Bu kurallar çocuğun yaşıyla beraber değişiklikler gösterirken, konulan kuralların uygulanıp uygulanmadığının da takibinin yapılması ve kurallara uyulmasının sağlanması gerekmektedir.

Aileler, çocukları internetteki tehlikelerden korumak için bilgisayarlarında güncel antivirüs, filtre ve güvenlik duvarı programları uygulamaları kullanmalıdırlar.

Antivirüs, filtre ve güvenlik duvarı programları bilgisayarı dışarıdan gelebilecek virüs, spam ve kötücül yazılımlardan korur. Ebeveyn denetimi ise, aileler tarafından zararlı içeriğe filtre uygulamasını, çocuğun İnternet'te geçireceği sürenin belirlenmesini, bağlandığı sitelerin izlenmesini ve bu sitelerde çocuğun neler yaptığının belirlenmesini sağlayan uygulamalardır.

Ayrıca, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından sunulan ve altyapısı erişim sağlayıcılar tarafından oluşturulan Güvenli İnternet Hizmeti'nin yaygınlaştırması ve ailelerin özellikle çocukların kullandığı bilgisayarlarda bu hizmetin kendileri için en uygun profilini kullanmaları gerekmektedir. Bu hizmetle aileler başta çocuklarına yönelik olarak internetin olumsuz içeriklerinden olan pornografik sitelerden, uyuşturucu ticareti yapan sitelerden, şiddet içeren sitelerden, ırkçılık ve nefret suçları üzerine yayın yapan sitelerden, suç işlemeyi anlatan sitelerden, terör propagandası yapan sitelerden talebe bağlı ve ücretsiz olarak korunma imkânına sahip olabilmektedirler.

Aileler çocuklarını, çevrimiçi ortamda kendilerini rahatsız ya da tehdit altında hissettiren bir şey ya da bir kişi olduğunda kendilerine iletmeleri için teşvik etmelidirler.

Böyle bir olayla karşılaşıldığında, aileler sakin olmalı ve çocuklarına bu türden şeyleri kendilerine ilettiklerinde bir sorunla karşılaşmayacaklarını anımsatmalıdırlar. Davranışları takdir edilmeli ve aynı şey yeniden olduğunda yine ailelerine gelmeleri konusunda yüreklendirilmelidir.

Ailelerin, farklı yaş grubundaki çocuklar için, güvenli internet ve bilgisayar kullanımını sağlamalarına yönelik önerilerden bazıları şöyledir:

2-6 Yaş Grubu Çocuklar;

Okul öncesi dönem olarak da adlandırılan bu dönemde çocuklar araştırmayı, yeni bir şeyler öğrenmeyi severler ve her şeyi merak ederler. Ayrıca, çocukların en hareketli oldukları dönemdir. Çocuklar için BİT kullanımında başlangıç seviyesi de diyebileceğimiz bu dönemde, bilgisayar ve internet kullanımı çok sınırlı sürelerde olmalı ve ebeveynlerle birlikte gerçekleştirilmelidir. Çocuklar, anne veya babaları ile birlikte bilgisayarda oluşturulan resim albümlerine bakabilir, kendi yaşlarına göre yapılmış web sitelerini dolaşabilir, yaşlarına uygun oyunları oynayabilirler.

Ayrıca, bu yaş dönemi çocuklar için;

- Bilgisayar karşısında geçirilecek zaman bir ya da iki saati geçmemelidir ve bu sınırlandırmaya çocukların uymaları sağlanmalıdır.
- Anne ve babalar, bu yaş dönemindeki çocukları bilgisayar veya internet başında yalnız bırakmamalı, devamlı yanında bulunmalıdır.
- Bu yaş dönemi çocukların, oyun çocukları oldukları unutulmamalıdır. Bu nedenle, anne ve babaların gözetimi altında olmak şartıyla, bilgisayar ve internet kullanmalarına ve bilgisayarda oyun oynamalarına izin verilebilir. Ancak çocuğun sağlıklı gelişimi için yaşamındaki diğer etkinliklerle beraber orantılı süreler ayırması desteklenmelidir.

7-10 Yaş Grubu Çocuklar;

Bu yaş grubu çocuklar internet deneyimleri konusunda daha bilgilidir; ancak uygunsuz içeriklere maruz kalıp kalmadıklarını öğrenmek için onların internet kullanımlarını denetlemekte ve izlemekte fayda vardır. Bu yaştaki çocukların internet üzerinden hangi kişisel bilgileri vermemeleri gerektiğini anlamaları sağlanmalıdır. Ayrıca, 7-10 yaş arası çocuklar genelde yasaklanan davranışları sergileme eğilimindedir.

Bu yaş dönemi çocuklar için;

- Bilgisayar karşısında geçirilecek zaman bir ya da iki saati geçmemelidir. İlköğretim çağının, çocuğun oyun veya arkadaş gruplarına katılma çağı olduğu unutulmamalıdır. Bu onun sosyalleşebilmesi için bir gereksinimdir. Bu nedenle, çocuğun diğer faaliyetler (arkadaşlarıyla birlikte oynayacağı oyunlar, ders çalışma gibi) için harcayacağı zaman bilgisayar başında geçireceği zamandan çok daha fazla olmalıdır.
- Bilgisayar, aile fertlerinin hepsinin çok rahat bir şekilde görebileceği bir yere, ailenin ortak kullanım alanına konulmalıdır.
- Çocukla ne tip siteleri ziyaret edebileceği konusunda anlaşmaya varılmalı, yasaklamadan sakıncaları anlatılmalıdır.
- Aileler çocukların, internette gezinmek için çocuklara uygun ya da ebeveyn denetimi olan bir arama motoru (Google Safe Search for Kids gibi) kullanmaları teşvik etmeli ya da kullanılan arama motorunun ayarlarının yüksek düzeyli olarak seçilmesi gerekmektedir.
- Anne ve babalar, çocuklarının kendi elektronik posta (e-posta) hesaplarının olmasına izin vermek yerine, aile adına bir e-posta hesabı alarak çocuklarıyla birlikte o hesapları kullanmalıdır. Böylece ebeveynler, çocuğun iletişim içerisinde bulunduğu kişiler hakkında bilgi sahibi olacaklardır.
- Anne ve babalar, bu yaş grubundaki çocuklarına internet iletişim araçlarını (eposta, mesaj panoları ve forumlar gibi) kullanırken her konuda (iletişimde olduğu kişilerin kim olduğu, iletişime geçmek istediği kişiler, karşılaştığı olumsuzluklar gibi) kendilerine danışılmasını tavsiye etmelidir. Ayrıca, açılan epostalarda, gelebilecek olan zararlı içeriklere karşı e-posta filtresi kullanılmalıdır.
- Anne ve babalar, bu yaş dönemi çocuklarını internette gizlilik konusunda ve kişisel verilerin önemi konusunda şimdiden eğitmeye başlamalı ve her nerede İnternet erişimi yaparlarsa yapsınlar, kendilerine ya da ailelerine ilişkin hiç bir bilgiyi vermemeleri gerektiğini anlatmalıdırlar.
- Anne ve babaların bu yaş grubundaki çocuklarının İnternette sosyal ağları kullanmasına izin vermemesi yapılacak en doğru davranıştır. Ancak, çocuğun merakını gidermesi bakımından, ebeveynin gözetiminde çocuk sitelerinde bulunan İnternet sohbetlerine girmesine ve arkadaşça sohbet etmesine izin verilebilir.
- Aileler bu yaş grubu çocuklarına, izinleri olmaksızın herhangi bir dosyanın (müzik, resim dosyası ve bilgisayar oyunu gibi) karşıdan yüklenmesinin doğru olmadığı, bu yolla bilgisayarına virüs ve casus yazılımların bulaşabileceği anlatılmalıdır.
- Anne ve babalar, çocuklarına, okulunda, çevresinde ve katıldığı etkinliklerde kendisine zarar verebilecek insan tiplerini nasıl izah ederek açıklıyorsa, internet ortamından gelebilecek tehlikeleri de açık açık anlatmalıdır.

•Anne ve babalar, çocuklarına, çevrimiçi ortamda yazılan ve görünen her şeyin her zaman doğru olamayabileceğini, gerçek hayatta olduğu gibi sanal ortamda da iyi niyetli kişiler olduğu gibi kötü niyetli kişilerin de olabileceği anlatmalı ve kafasının karıştığı her durumda anne babasıyla rahatlıkla konuşabileceği hissettirmelidir.

•İnternette ödev, araştırma yaparken bulunan bilginin kaynağının gösterilmesi gerektiği ile film, müzik ve oyun dosyalarını yasal olmayan yollarla karşıdan yüklememeleri gerektiği, aksi durumda tüm bunların bir nevi hırsızlık olduğu anlatılmalıdır. İnternette, ücretsiz olarak veya küçük bir ücret karşılığında yazılım, film, oyun ve müzik yüklenebilecek birçok farklı yer vardır. Aileler çocuğun yasa dışı yükleme yapmaya yönelmemesi adına müzik, oyun ve diğer yazılımlar için bir bütçe sağlayarak doğru sitelere yönlendirmelidir.

10-13 Yaş Grubu Çocuklar;

Ergenlik öncesi dönem olarak da isimlendirilen bu dönemde çocuklar her şeyi bilmek istediklerinden sürekli olarak araştırma ve inceleme içerisindedir. İnternetin sunduğu imkânların ve yeniliklerin farkında oldukları için, bu imkânları sonuna kadar kullanmak isterler. Yani bu dönemde çocuklarda çok hızlı değişimler yaşanmaktadır. Eğer bu değişim diğer alanlarda olduğu gibi İnternet ortamında da iyiye, güzele ve doğruya kanalize edilirse, çocukların zihinsel gelişimine faydalı olacaktır. Aksi takdirde, çocukların internette pornografi, suç örgütlerinin faaliyetleri gibi olumsuzluklarla karşılaşması mümkündür. 10-13 yaş grubu çocuklarda anne ve babaya bağımlılık devam etmekle birlikte olabildiğince bağımsız hareket etme isteği de görülmektedir.

Bu yaş donemi çocuklar için;

•Bilgisayar karşısında geçirilecek zaman iki ya da üç saati geçmemelidir.

•Her ne kadar gelişen mobil teknolojiler ile zor olsa da, bilgisayar, ailenin ortak kullanım alanına konulmalıdır. Her ne kadar bu yaş grubu çocukları yavaş yavaş kendi özgürlüklerini ilan etmeye başladıklarından interneti odalarına almak için direnseler de bu konuda taviz verilmemelidir.

•Çocuklar internette gezinmek için, çocuklara özel olarak hazırlanmış (Google Safe Search for Kids gibi) ya da ebeveyn denetimi olan arama motorlarını kullanmalıdır.

•Anne ve babalar, bu yaş donemi çocuklarına İnternet iletişim araçlarını (e-posta, mesaj panoları ve forumlar gibi) kullanırken, kendilerine ve ailelerine ait bilgileri vermemeleri hususunu öğretmelidir. Ayrıca, bu yaş donemi çocuklar için kendileri adına, ebeveynlerin dilediklerinde kontrol edebilmeleri şartıyla, e-posta hesabı açılabilir. Açılan e-posta hesabında istenmeyen kötü içeriklere karşı e-posta filtresi etkin olmalıdır.

•Anne ve babalar, bu yaş grubu çocuklarına kendilerinin izni olmadan herhangi bir dosyayı (müzik dosyası, bilgisayar oyunu, resim gibi) internette indirmesinin doğru olmadığını öğretmelidir.

•Anne ve babalar, bu yaş grubundaki çocuklarını, internet ortamında da gerçek dünyada olduğu gibi ahlaki davranışlara uyması gerektiği konusunda bilgilendirmeli, interneti başkalarına zarar verici bir araç olarak kullanmaması konusunda eğitmelidir.

•Aileler çocuklarını, çevrimiçi ortamda kendilerini rahatsız ya da tehdit altında hissettiren bir şey ya da bir kişi olduğunda kendilerine iletmeleri için teşvik etmelidirler. Böyle bir olayla karşılaşıldığında, aileler sakin olmalı ve çocuklarına bu türden şeyleri kendilerine ilettiklerinde bir sorunla karşılaşmayacaklarını anımsatmalıdırlar. Davranışları takdir edilmeli ve aynı şey yeniden olduğunda yine ailelerine gelmeleri konusunda yüreklendirilmelidir.

•Aileler, çocuklarının İnternet kullanımı sırasında, evde, arkadaşlarının evinde, okulda veya İnternet kafede karşılaşılabilecekleri internet pornografisine karşı sağlıklı cinsellik konusunda konuşmalıdır.

•Aileler çocuklarının ve arkadaşlarının çevrimiçi aktivitelerinden haberdar olmalı ve çocukları ile onun çevrimiçi arkadaşları ve aktiviteleri hakkında konuşmalıdır.

•Aileler çocuklarına sosyal ağlara giriş yaşının alt sınırının 13 olduğunu hatırlatmalarına rağmen, 13 yaşından önce sosyal ağlara girmek istediklerinde yol gösterici olarak birlikte bir hesap açmalı ve bu ağda uyması gereken kurallar ve arkadaş listesine sadece ailelerinin de tanıdığı kişilerin eklenmesi gerektiğini hatırlatmalıdırlar. Ayrıca çocuğun sosyal ağlarda kullandığı şifresinin bilinmesi ve düzenli aralıklarla kontrol edilmesi önemlidir.

•Anne ve babalar, çocuklarını çevrimiçi ortamda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşmelerinin tehlikeli olduğunu hatırlatılmalıdır.

e) 14-16 Yaş Grubu Çocuklar (Gençler);

Çocukluktan gençliğe geçiş olarak nitelendirilen bu yaş döneminde çocuklar için; ilişki içerisinde olduğu arkadaş grubunun önemi artar ve pek çok faaliyetin gerçekleştirilmesinde onlara danışır ve onların onayını alarak hareket eder. Ayrıca, bu dönemde çocuklarda, herhangi bir konuda anne ve babaya danışmama, onların beklentilerini karşılamama, her konuda bağımsız hareket etme, yeni düşüncelere açık olma ve aile değerleriyle yaşlarına özgü değerlerin bağdaşmaması gibi davranışlar görmek mümkündür.

Ebeveynler için, internet ve bilgisayar teknolojileri konusunda bu yaş dönemi çocuklarına yardımcı olmak oldukça zordur, çünkü genelde internet ve bilgisayar kullanımı konusunda anne ve babalarından daha fazla bilgiye sahiptirler. Bu nedenle, anne ve babaların bu yaş grubu çocukları için oldukça dikkatli olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, çocukların internette meydana gelen tehlikelere (cinsel istismar, pornografi, suç örgütlerinin faaliyetleri gibi) maruz kalmaları ya da internet bağımlısı olma olasılığı mevcuttur.

Bu yaş dönemi çocuklar için;

- Aileler çocuklarına sosyal ağlarda oldukları zaman zarfında tanımadıkları kişileri arkadaş listelerine eklememeleri gerekliliğini hatırlatmalı ayrıca kendileri de bu ağlara üye olarak çocuklarının arkadaş listesinde olmalı ve oradan çocuk takip edilmelidir.
- Aileler çocuklarının sosyal ağlardaki gizlilik ayarlarını kontrol etmelidirler. Sosyal ağlardaki hesaplarının ve profillerinin herkese açık olması çocuğun güvenliği için çok büyük bir risk oluşturduğu unutulmamalıdır.
- Anne ve babalar bu yaş grubundaki çocuklarına İnternet sohbetleri hakkında bilgi vermelidir. Ayrıca, çocuğun merakını gidermesi açısından, çocuğun kendinin ve ailesinin bildiği kişilerle (sınıf arkadaşları, akrabalar gibi) kısa süreli İnternet sohbeti yapmasına izin verilebilir.
- Anne ve babalar, çocuklarının hangi internet sayfalarını ziyaret ettiği hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.
- Anne ve babalar, bu yaş dönemi çocuklarına İnternet iletişim araçlarını (e-posta, mesaj panoları ve forumlar gibi) kullanırken kendilerine ve ailelerine ait bilgileri vermemeleri gerektiğini nedenleri ile anlatmalıdırlar. Ayrıca, bu yaş dönemi çocuklarına kendileri adına, ebeveynlerinin istedikleri zaman kontrol edebilmeleri şartıyla, e-posta hesabı açılabilir. Açılan e-posta hesabında istenmeyen kötü içeriklere karşı e-posta filtresi kullanılmalıdır.
- Anne ve babalar, bu yaş grubundaki çocuklarını, İnternet ortamında da gerçek dünyada olduğu gibi ahlaki davranışlara uyulması gerektiği konusunda bilgilendirmeli, interneti başkalarına zarar verici bir araç olarak kullanmaması konusunda eğitmelidirler.
- Ebeveynler, çocuklarını bilişim suçları (terörizm, suç örgütlerinin faaliyetleri, pornografi, kumar ve bahis oyunları gibi) konusunda bilgilendirmeli ve uyarılarda bulunmalıdır.
- Aileler çocuklarının internet kullanımı sırasında, evde, arkadaşlarının evinde, okulda veya İnternet kafede karşılaşılabilecekleri İnternet pornografisine karşı sağlıklı cinsellik konusunda konuşmalıdır.
- Anne ve babalar, çocuklarına çevrimiçi ortamda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşmelerinin tehlikeli olduğunu hatırlatılmalıdır.
- Anne ve babalar, çocuklarına çevrimiçi ortamda sorumlu olmasını öğretmelidir. Onları telif hakları hakkında bilgilendirerek, dosya paylaşımı, metin/yazı alma resim veya sanat eserlerini kullanma konularında telif haklarına karşı gelmemesini öğretmelidir.
- Aileler çocuklarının gece geç saatlerde çevrimiçi olmamasına özen göstermelidirler. Kötü niyetli kişiler (mesai saatlerinin dışındaki) bu saatlerde genç insanlara daha kolay ulaşarak tuzaklarına düşürmeye çalışabilirler.